

УДК 375.5.004:438

З. О.Полянничко

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВЧИТЕЛІВ ШКІЛ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Стаття присвячена огляду норм інформаційно-комунікаційної компетентності вчителів у Республіці Польща, що були розроблені на основі стандартів інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКТ-компетентності) вчителів ЮНЕСКО. Наведено приклади європейських та національних освітніх програм, в яких беруть участь учителі польських шкіл, національних державних програм комп'ютеризації та інформатизації освіти у Республіці Польща, що сприяють інтеграції країни у європейський світовий освітній простір.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна компетентність учителів у Республіці Польща, державні проекти та програми комп'ютеризації та інформатизації освіти Польщі, стандарт підготовки вчителя Республіки Польща у сфері ІКТ, Європейська шкільна мережа.

Для економічно стабільних країн об'єднаної Європи застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) і впровадження дистанційних форм навчання є найважливішими завданнями сьогоденних державних освітніх програм. Тому володіння ІКТ є одним із основних елементів сучасних працівників освіти, зокрема вчителів шкіл Республіки Польща.

Важливою складовою професійної компетентності вчителя, що зумовлена реформами в освіті, є компетентність у сфері інформаційних технологій (ІТ), що включає в себе здатність вчителя добувати, перевіряти, обробляти, осмислювати, аналізувати інформацію, використовувати комп'ютерні навички у професійній педагогічній діяльності для створення і управління навчальним середовищем.

Проблемі формування інформаційно-комунікаційної компетентності (ІКТ-компетентності) учителів особливу увагу приділяють у своїх працях польські учені, зокрема Мачей М. Сисло (Maciej M. Sysło) та Анна Беата Квятковська (Anna Beata Kwiatkowska) аналізують тенденції використання навчальних комп'ютерних програм польськими учнями, Ельжбета Гаек (Elzbieta Gajek) працює

над проблемою впровадження інструментальних засобів інформаційно-комунікаційних технологій у шкільну освіту, Дорота Турська (Dorota Turska) вивчає аспекти гімназійного навчання в контексті реформи системи шкільної освіти у Польщі, Марія Рачинська (Maria Raczynska) розглядає мережу Інтернет як нову можливість комунікації у сфері освіти, Анна Андрієвська (Anna Andrzejewska) вивчає соціальні патології кіберпростору, Інтернет-залежність та сучасні випробування віртуального світу для підлікової аудиторії.

Серед країн із трансформованою економікою заслуговує на увагу досвід Республіки Польща, де в останнє десятиріччя спостерігається стрімкий розвиток системи освіти в умовах євроінтеграції. Як і інші європейські країни, Польща впроваджує болонські стандарти в освіту та науку. Система освіти в Польщі діє відповідно до норм загальноєвропейської схеми ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) та відповідає Міжнародним нормам класифікації освіти ISCED (International Standard Classification of Education) (Жарко І. В., 2008, с. 28).

В освітній реформі Польської Республіки велика увага приділяється підготовці вчителів для роботи у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. ІКТ-компетентність стає важливою складовою професійної компетентності вчителя.

Програма сертифікації користувачів персональних комп'ютерів ECDL (The European Computer Driving License) рекомендована Європейською Комісією як основний стандарт комп'ютерної грамотності в країнах ЄС. Сертифікація ECDL підтримується Міністерством освіти Польщі (Жарко І. В., 2008, с. 29).

У проекті *Szkolenie zawodowego nauczycieli w branży teleinformatycznej uz'uwac'* («Професійна ІТ-підготовка вчителів», квітень 2008 – червень 2012 р.), що проводився Регіональним бюро праці м. Кракова та Малопольським освітнім центром у співпраці з регіональною та місцевими адміністраціями та фінансувався Європейським фондом регіонального розвитку, взяли участь 5900 учителів різних шкільних дисциплін з міських і сільських районів. Мета проекту – підтвердження здатності вчителя використовувати комп'ютерні навички та вміння у повсякденній професійній діяльності. Повний 80-годинний курс навчання полягав у вмінні використовувати комп'ютер, мережу Інтернет та мультимедійні засоби в дидактиці. Понад 1580 учителів польських початкових шкіл, гімназій та ліцеїв безкоштовно здали іспит і отримали європейський

сертифікат користувача персональних комп'ютерів ECDL (http://www.ecdl.org/media/Teachers_in_Malpolska-Poland1.pdf).

У 2003 році були прийняті Стандарти підготовки польських учителів у сфері ІТ (http://www.snti.pl/snti/files/Standardy_w_zakresie_TI_i_informatyki.pdf), у яких розгорнуто описані цілі та завдання підготовки груп учителів, що відрізняються за значенням та освітнім етапом, на якому вони працюють. Кожен учитель має бути готовим до використання ІТ у власній роботі, а також у роботі з учнями (Осадча К. П., 2009, с. 133). За основу були взяті стандарти ІКТ-компетентності вчителів ЮНЕСКО ICT-CST (ICT Competency Standards for Teachers), метою яких є вдосконалення роботи вчителя у сфері його професійної діяльності, поєднуючи навички ІКТ з нововведеннями в педагогіці, викладанні дисциплін та організації школи (ICT competency standards for teachers: policy framework, 2008). Сутність професійного зростання вчителя – пошук і створення знань, моделювання нового навчального середовища. Основним завданням навчання стає не передавання учневі знань, а формування вміння самостійно здобувати та опрацьовувати інформацію, мислити, аналізувати, синтезувати, оцінювати. Триєдина система, яка складається з комп'ютерної грамотності, поглиблення і створення знань відображає ці завдання. Комп'ютерна грамотність сприяє поглибленню знань, що, у свою чергу є поштовхом до створення нових знань, умінь та навичок.

У 2011 році було схвалено новий проект Стандартів підготовки кожного вчителя Республіки Польща у сфері ІКТ, який розробило польське товариство інформатики на чолі з Мачієм М. Сисло (Maciej M. Sysło), професором інституту комп'ютерних досліджень Вроцлавського університету, факультету математики та комп'ютерних наук Торунського університету імені Миколи Коперника (<http://www.ii.uni.wroc.pl/~syslo/kontakt.html>). За Стандартами вчитель має володіти основами користування комп'ютером (термінологією, засобами, інструментами, методами ІКТ), використовувати ІКТ у викладанні шкільного предмету, вміти оцінювати досягнення учнів за допомогою комп'ютерних програм. У Стандартах підготовки вчителів Польської Республіки для роботи у сфері інформаційно-комунікаційних технологій зазначено, що «всі вчителі мають бути вчителями інформаційних технологій у тій мірі, що й учителями читання, письма і усного рахунку» (Sysło Maciej M., 2010, с. 2).

Стандарти розповсюджуються на п'ять компонентів діяльності вчителя, який, зокрема: залучає учнів до навчання та творчості;

заохочує та розвиває в учнів почуття громадської відповідальності у сфері цифрових засобів масової інформації; впроваджує та розвиває власні знання і методи оцінки з використання інформаційних технологій; працює і навчає технологіям збереження навколишнього середовища; займається неперервною самоосвітою і професійно розвивається (Sysło Maciej M., 2010, с. 17).

На думку авторів проекту «Стандарти сприяють використанню інформаційних технологій для підвищення професійного рівня вчителя» (Sysło Maciej M., 2010, с. 1).

Для того, щоб отримати наступну кваліфікаційну категорію вчитель має пройти три етапи підтвердження професійної компетентності: професійний іспит, співбесіду з відомчою комісією і анкетування. Зокрема, питання співбесіди стосуються практичного використання ІКТ у роботі та комунікації. Наприклад, у другому розділі інтерв'ю для отримання ступеню дипломованого вчителя Stopień nauczyciela dyplomowanego (<http://nauczyciel.xn--jzyk-polski-rrb.pl/awans-zawodowy/49-staz-na-dyplomowanie/1066-pytania-rozmowa-kwalifikacyjna-mianowany>), шкільному вчителеві пропонується дати розгорнуті відповіді на питання:

- Яким чином використовуєте комп'ютер у своїй роботі?
- Які комп'ютерні програми використовуєте у викладанні дисципліни?
- Які веб-сайти використовуєте?
- Як використання комп'ютерних технологій сприяє розвитку учнів?
- Які методичні розробки підготували за допомогою комп'ютера?
- Як використовуєте засоби мережі Інтернет на Ваших уроках?

Польські вчителі відвідують комп'ютерні курси раз на п'ять років з відривом від основного місця роботи протягом тижня.

Програма Євросоюзу *Leonardoda Vinci* (http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/ldv_en.htm), завданням якої є поширювати цінності навчання впродовж усього життя, вносить свій вклад у розвиток освіти і навчання на всіх рівнях, сприяє співпраці країн з питань надання високоякісних освітніх послуг. Довгостроковою метою програми є приведення системи професійної освіти відповідно до потреб ринку праці у країнах об'єднаної Європі та покращення ситуації на ринку праці в інших країнах.

Проект «Innowacyjne metody wykorzystywania technologii informacyjnej w doskonaleniu zawodowym nauczycieli i instruktoryw zawodu» (Інноваційне використання інформаційних технологій у

підготовці вчителів та викладачів) реалізується у рамках програми ЄС *Leonardoda Vinci* (<http://www.teach-it.net/projekt.php>). Метою проекту є підвищення якості освіти шляхом удосконалення ІКТ-компетентності вчителів та викладачів. Керівником проекту виступає католицький молодіжний союз KANA Gliwice у співпраці з CJDMaximiliansau (Центр неперервної освіти у Німеччині) та університетом Тампере у Фінляндії. Проект є практичним впровадженням завдання комплексного застосування ІКТ у навчальному процесі, а саме побудови цілісної системи підготовки вчителів. Для цього проекту розроблено інноваційні методи використання передових ІКТ задля підвищення кваліфікації вчителів та викладачів, використання яких має безпосередній вплив на якість освітніх послуг.

Для підвищення інформаційної та комунікаційної компетентності вчителів та учнів в останні роки урядом Польської республіки було впроваджено низку державних проектів, насамперед, *Polski Portal Edukacyjny «Interkl@sa»* (навчальний портал, що забезпечує вчителів та учнів навчальними матеріалами), *Intel® – Nauczanie ku przyszłości* («INTEL – навчання для майбутнього» – програма навчання вчителів ІКТ), *Cyfrowa Szkoła* (Цифрова школа). Пілотний проект *Cyfrowa Szkoła* проводиться з квітня 2012 до вересня 2013 за участю 380 шкіл. У рамках підготовки проекту 40 «е-тренерів» та 1200 «е-лідерів» пройшли безкоштовне навчання щодо підтримки шкіл у реалізації завдань програми. 19 тисяч шкільних «е-координаторів» консультують учителів та дбають про стан та розвиток шкільних комп'ютерних мереж.

Програма *Cyfrowa Szkoła* розпочинає кардинальні зміни у підходах до викладання шкільних дисциплін у польських школах у чотирьох напрямках:

- **Е-вчитель:** підвищення ІКТ-компетентності вчителів шкіл Республіки Польща, надання методичної допомоги щодо ведення електронної документації;

- **Е-учень:** забезпечення гімназистів IV-VI класів електронними засобами навчального призначення, допомога у навчанні використання, забезпечення мобільним комп'ютерним обладнанням;

- **Е-ресурси:** розвиток національних мультимедійних електронних освітніх ресурсів порталу *Scholaris*, на якому представлені навчальні матеріали для уроків з різних шкільних дисциплін, підготовка безкоштовних електронних підручників;

- **Е-школа:** забезпечення початкових шкіл сучасними навчально-методичними посібниками, що необхідні для реалізації навчального плану з використанням ІКТ.

На національному рівні програма координується Міністерством освіти Польської республіки. Школам надається фінансова підтримка для придбання портативних ноутбуків, нетбуків, принтерів, сканерів, інтерактивних дошок та мультимедійних проекторів (ІКТ в системі шкільного образования).

Польські вчителі беруть активну участь у проектах європейської освітньої програми *e-Twinning*, що працює в структурі Фонду розвитку освіти республіки Польща (<http://www.etwinning.net/en/pub/index.htm>). Метою програми є об'єднання вчителів та налагодження співпраці серед шкіл європейських країн з використанням ІКТ задля взаємодії, обміну досвідом, інформацією, методичними та навчальними матеріалами. Програма працює у Польщі з 2005 року. Під патронатом програми *e-Twinning* проводяться міжнародні навчальні семінари та конференції, курси електронного навчання та контактні семінари, де польські вчителі можуть зустрітися з колегами з інших країн і підписати угоду про співпрацю між школами. Вчителям пропонується пройти безкоштовне online-навчання по роботі із системою дистанційного навчання Moodle. Проекти програми *e-Twinning* з використанням ІКТ сприяють співпраці вчителів об'єднаної Європи. Програма *e-Twinning* налічує 130 тисяч зареєстрованих користувачів з 32 країн, які виконують більш ніж 5 тисяч навчальних проектів. Просування проектів фінансується Європейською Комісією та міністерством освіти республіки Польща.

Теми проектів, запропонованих учителями своїм колегам, стосуються всіх сфер науки та культури, від вивчення іноземних мов, історії, природничих дисциплін до створення фільмів і архітектурних креслень. У проектах беруть участь учні підготовчих початкових шкіл, гімназій, ліцеїв. Під час роботи над проектом учні з різних країн працюють разом одночасно. Завдяки можливостям мережі Інтернет та засобам ІКТ обмін інформацією відбувається миттєво, що і становить зміст проекту.

Проект *Thenewa adventures of the Twinni esaround theworld* («Нові подорожі діточок Твінні навколо світу») Ренати Войташ, вчительки англійської мови початкової школи №32 м. Бельско-Бьяла (Польща), був серед 17 проектів, що посіли 1 місце у національному конкурсі 2012 року (*Zwycieskie projekty w konkursach e-Twinning, 2012, s. 24*).

Цілі проекту: вдосконалення навичок використання інструментів ІКТ; формування вмінь використання різних джерел інформації та обміну знань; розвиток мовних умінь та навичок, визначення подібностей та прийняття культурних відмінностей; виховання почуття патріотизму та поваги до культурної спадщини інших країн.

Одним із ключових завдань проекту є створення розповіді англійською мовою про подорож персонажів у вигляді коміксів. Головні герої історії, жовтий Твінні та блакитний Твінні (за корпоративними кольорами програми *e-Twinning*) досліджували підводний світ, подорожували країнами Європи та підкорювали Всесвіт. Учні початкової школи на уроках англійської мови та заняттях гуртка створювали героїв коміксів, розігрували їхні діалоги англійською мовою у програмах Paint та Word, записували за допомогою медіа редакторів. Також, діти створили вікторину «Де знаходяться Твінні?» у програмі PowerPoint для учнів шкіл-партнерів. Школярі склали пісню Твінні англійською мовою і синхронізували текст і мелодію у Movie Maker. За словами вчителя, контакти з однолітками сприяли вивченню іноземної мови і виступили мотивуючим фактором для подальшого використання засобів ІКТ у навчанні (*Zwycieskie projekty w konkursach e-Twinning, 2012, c. 25*). Учні знайомилися одне з одним, подаючи інформацію про себе за допомогою наявних інструментів TwinSpace, відправляли листи у школи-партнери. Під час електронного листування учні ретельно підбирали лексику, розширювали власний словниковий запас, користуючись online-словниками, консультувалися з вчителем задля подолання мовного бар'єру. В проектній роботі були застосовані такі ІКТ-сервіси та програми, як chat-конференції, e-mail, блоги, форуми, медіа-редактори, Skype, пакети програм Word, Paint, PowerPoint, Movie Maker, Picasa, Slideshow. Завдяки реалізації проекту учні дізналися більше про європейські країни, їхню культуру та традиції, розвинули мовні навички та вміння, отримали можливість використовувати сучасні ІКТ у навчальній діяльності.

Школа №32 м. Бельско-Бяла має власну Інтернет-радіостанцію та електронне видання «Echo szkoly». Журнал видається та редагується учнями школи (<http://www.echo-szkoly.tk/>).

У школах Польщі на уроках використовуються Інтернет-ресурси *European School Net* – Європейської шкільної мережі (<http://www.schoolnet.pl/>), порталу, який був започаткований за ініціативою міжнародної асоціації міністерства освіти Європейського Союзу та інших європейських країн. Європейська шкільна мережа була

створена у 1998 році з метою зміцнити інновації у сфері педагогічних технологій та зацікавити ключові сторони – адміністративні органи освіти країн Європи, шкільне управління, вчителів та дослідників – у розповсюдженні віртуальних шкіл для online-навчання. Діяльність Європейської шкільної мережі має три основних напрями: управління, дослідження і нововведення; комп'ютерне обслуговування шкіл; обмін навчальними електронними ресурсами.

Європейська шкільна мережа є системою, в яку об'єднані національні і регіональні освітні Інтернет-портали. Мережа об'єднує в собі шкільну співдружність тридцяти країн. Вона сприяє використанню ІКТ у сфері освіти у Польщі. Під патронатом освітнього порталу проводяться різноманітні шкільні проекти. Це досягається за допомогою зв'язків та обміну інформацією на всіх рівнях освітнього простору через використання електронних засобів.

Висновки. Вимоги до ІКТ-компетентності вчителів шкіл республіки Польща відповідають загальноєвропейським нормам і стандартам. Національні стандарти ІКТ-компетентності вчителя, розроблені на основі проекту ЮНЕСКО ICT-CST встановлюють перелік професійних вимог, необхідних для підвищення успішності учнів та використання ІКТ в освіті та відображають зміни соціально-економічного розвитку країни в умовах євроінтеграції. Участь польських учителів у європейських освітніх програмах дає можливість поширювати цінності навчання впродовж усього життя, сприяє співпраці країн з питань надання високоякісних освітніх послуг. Національні державні програми комп'ютеризації та інформатизації освіти у Республіці Польща сприяють інтегруванню країни у європейський світовий освітній простір.

Література

1. Осадча К. П. Педагогічний процес : теорія і практика : зб. наук. Пр. / АПН України, Ін-т пед. Освіти і освіти дорослих. – К.: ЕКМО, 2009. – Вип. 1. – С. 132–141.
2. ІКТ в системі шкільного образования. Польша [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.facebook.com/notes/shodennik-ua/икт-в-системе-школьного-образования-польша/351838431547746>
3. Жарко І.В. Міжнародний стандарт комп'ютерної грамотності ECDL в системі освіти. Комп'ютерна грамотність вчителів з точки зору стандартів ЄС: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, (Полтава, 18-20 лист. 2008 р.) / М-во освіти і науки

України, Полтав. ін-т післядипл. педагог. освіти ім. М. В. Остроградського. – П. : Полтав. ін-т післядипл. педагог. освіти ім. М. В. Остроградського, 2008. – С. 28–29.

4. Zwycieskieprojekty wkonkursach-Twinning 2012/opisyprojektow: nauczycielekoordinatorzyprojektow. – W.: Fundacja Roswoju Systemu Edukacji, 2012. – 68s.

5. Sysło Maciej M. Standardy przygotowania nauczycie lidoprowadzenia wydzielonychzajeś informatycznych / Maciej M. Sysło. – W.: Polskie Towarzystwo Informatyczne, 2010. – 18 s.

6. ICT competency standards for teachers: policy framework. – London: UNESCO, 2008. – 14p.

7. European Commission DG Education and Culture (2005). Common European Principles for Teacher Competences and Qualifications. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/principles_en.pdf

З. А. Полянничко

ИНФОРМАЦОННО-КОММУНИКАЦИОННАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ УЧИТЕЛЕЙ ШКОЛ В РЕСПУБЛИКЕ ПОЛЬША

Статья посвящена рассмотрению норм информационно-коммуникационной компетентности учителей в республике Польша, которые были разработаны на основе стандартов ИКТ-компетентности учителей ЮНЕСКО, приведены примеры европейских и национальных образовательных программ, в которых принимают участие учителя польских школ, национальных государственных программ компьютеризации и информатизации образования в Республике Польша, которые способствуют интеграции страны в европейское образовательное пространство.

Ключевые слова: информационно-коммуникационная компетентность учителей в Республике Польша, государственные проекты и программы компьютеризации и информатизации образования Польши, стандарт подготовки учителя Республики Польша в сфере ИКТ, Европейская школьная сеть.

Z. Polyanychko

INFORMATION AND COMMUNICATION COMPETENCE OF SCHOOL TEACHERS IN POLAND

The article is devoted to the norms of the ICT competence of school teachers in the Republic of Poland, that were worked out on the basis of

UNESCO ICT Competency Standards for Teachers, examples of European and national educational projects for teachers, national state computerization and informatisation programs in Poland that promote integration process to European educational community, are given.

Key words: ICT competence of teachers in Poland, national state computerization and informatisation programs in Poland, ICT competency standard for every teacher in the Republic of Poland, European SchoolNet.

Рецензенти:

Мельник С. А. – к. пед. н., доц.

Безкорса В. М. – к. мист. н., доц.

Стаття надійшла до редакції 18.06.2013